

การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรม“มือบน”
ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

รับบทความ : 4 สิงหาคม 2563 ■ แก้ไขบทความ : 19 ตุลาคม 2563 ■ ตอรับบทความ : 7 ธันวาคม 2563

*อีเมล ผู้เขียนหลัก: abdulhalim.a@yru.ac.th

อับดุลฮาติม อาแด¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรม “มือบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 140 คน โดยใช้วิธีการเฉพาะเจาะจง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยกิจกรรม “มือบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) ข้อเสนอแนะในการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ควรส่งเสริมให้นักศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับหลักธรรมของอัลกุรอานและอัลหะดีษ โดยเน้นการบูรณาการกับศาสตร์วิชาที่ศึกษาในหลักสูตร ควรส่งเสริมให้นักศึกษาลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาในชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานภาคประชาสังคม และฝึกการทำงานเพื่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น และหลักสูตรควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อให้นักศึกษาได้จัดโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้กับสังคมได้อย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณธรรมจริยธรรม กิจกรรม “มือบน”

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Promotion of Desirable Moral and Ethical Characteristics by using “Upper Hand” Activity for Bachelor Students in Teaching Islamic Education Program, Yala Rajabhat University

Received: August 4, 2020; ■ Revised: October 19, 2020; ■ Accepted: December 7, 2020

Author email: abdulhalim.a@yru.ac.th

Abdulhalim Ardae¹

Abstract

The purposes of this research was to 1) study promotion of desirable moral and ethical characteristics of Student of Teaching Islamic Education Department, Bachelor Degree of Faculty Education Yala Rajabhat University. Sample of this research are 140 students of Islamic Education, using survey research methodology and collecting data by using questionnaire. Statistics analysis are frequency, percentage, mean and standard deviation.

The Study found that: 1) the desirable moral and ethical characteristics by using “Upper Hand Activities” (Donation and Giving) of Teaching Islamic Education Department, Bachelor Degree of Faculty Education Yala Rajabhat University is in the high level (= 4.34). The suggestions to creating moral and ethical students of Teaching Islamic Education Department, Bachelor Degree of Faculty Education Yala Rajabhat University should encourage students to carry out various activities in accordance to the principles of the Quran and Hadith by focusing on integration with knowledge in same courses of curriculum, encourage students to survey information/data in community, and create a social network, more training practice for social work. In addition, it should allocate additional budgets for student of Teaching Islamic Education Department, Bachelor Degree of Faculty Education Yala Rajabhat University to procedure continually project for development morality and ethical.

Keywords: Desirable characteristics Ethics “Charity Hand” Activity

¹ Lecturer at faculty of education, Yala Rajabhat University

บทนำ

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2553 ในหมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มปป. : 5) ทั้งนี้ต้องยึดแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา 24 (4) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มปป.: 14-15)

เพื่อให้บรรลุผลการจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของ พรบ.ดังกล่าวข้างต้นคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 โดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิ ในระดับปริญญาตรี ให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องกำหนดเป้าหมายและดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้ IT ซึ่งในด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นมีเป้าหมายสำคัญในการสร้างให้นักศึกษาสามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม

และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก

ในมิติการจัดการศึกษาอิสลาม ที่ประชุมโลกมุสลิมในปี 1977 ณ เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ได้เสนอให้ประเทศมุสลิมกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อการเจริญเติบโตทางบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มีความสมดุล โดยการฝึกฝนทางจิตวิญญาณ สติปัญญา เหตุผล ความรู้สึก และประสาทสัมผัส การศึกษาของประเทศมุสลิม ควรมุ่งเน้นให้มนุษย์เจริญเติบโตในทุกด้าน เช่น จิตวิญญาณ การจินตนาการ สรีระ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ทั้งปัจเจกบุคคลและส่วนรวมแล้วโน้ม น้าวด้านต่าง ๆ เหล่านี้สู่พระผู้เป็นเจ้าของ เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาการมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สังคม และมนุษยชาติ (อิบรอฮีม ฌรงค์ รักษาเขต, 2558 : 148)

จากเป้าหมายและจุดประสงค์ของการศึกษาดังกล่าว หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จึงได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ไว้ใน มคอ.2 โดยระบุดังนี้ มีความมุ่งมั่นพัฒนาและผลิตบัณฑิตสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และวิชาชีพด้านสอนอิสลามศึกษา มีความสามารถในการประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงหลักการคำสอนทางศาสนาอิสลามกับศาสตร์สากล ภูมิปัญญาไทยและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมจริยธรรมทางวิชาการและวิชาชีพครู และมีคุณลักษณะตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ทั้ง 6 ด้าน อย่างมีคุณภาพ ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีบุคลิกภาพที่ดีเป็นแบบอย่างอันดีงามในการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนอิสลาม มี

คุณธรรมจริยธรรมและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ด้านความรู้ มีความรู้ เจตคติ และทักษะที่ถูกต้อง ก้าวทันต่อวิชาการที่เปลี่ยนแปลง โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานของการเรียนรู้ ด้านทักษะทางปัญญา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้อิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สามารถใช้หลักธรรมอัลกุรอาน และอัซซุนนะฮ์เป็นรากฐานในการแก้ปัญหาทางจริยธรรม และปัญหาต่าง ๆ ชีวิตและสังคม เพื่อให้เกิดสันติภาพและสันติสุขสังคมได้อย่างเหมาะสม ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถเรียนรู้ได้ตัวเองและติดตามเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ในวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม และด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางการสอนอิสลามศึกษา สามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการอิสลามพื้นฐานอันเป็นเสาหลัก ตั้งอยู่บนหลักการ 3 ประการด้วยกัน คือ การศรัทธา (อิหม่าน) การปฏิบัติ (อิสลาม) และศีลธรรมหรือคุณธรรมจริยธรรม (อิฮซาน) หลักการอิสลามพื้นฐานประการสุดท้าย คือ หลักการด้านศีลธรรมหรือคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับมารยาทและคุณธรรมทางด้านจิตใจ ตลอดจนความประพฤติอันดีงาม ซึ่งคุณธรรมอันสูงสุด คือ การที่มนุษย์สำนึกในความเป็นป่าวของตนเองต่อพระผู้เป็นเจ้าด้วยใจอันบริสุทธิ์ จิตใจผูกพันกับพระองค์ตลอดเวลา ท่านศาสดามุฮัมมัด คือลฯ กล่าวไว้ในหะดีษบทหนึ่งว่า คำว่า อิฮซาน นบีมุฮัมมัด ได้อธิบายไว้ในหะดีษ ที่ท่านนบีปริลมาสอนเกี่ยวกับอิสลาม อีมาน และอิฮซาน มีใจความตอนหนึ่งว่า (นบีร็ล) ถ้ามว่า เจ้าจงชี้แจงเกี่ยวกับอิฮซานซิ นบีมุฮัมมัด

จึงตอบว่า “ท่านต้องเคารพภักดี (การทำอิบาตะฮ์) ต่ออัลลอฮ์ เสมือนท่านเห็นพระองค์ แม้นว่าท่านจะไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ทรงเห็นท่าน” (รายงานโดยบุคอรียะและมุสลิม)

ศาสนาอิสลามจึงได้ส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม โดยให้มีการเชิญชวนและการใช้ให้กระทำความดีตามที่พระองค์ทรงสั่งไว้ และละเว้นการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่พระองค์ทรงห้าม หากบุคคลใดปฏิบัติดังกล่าวแล้ว เขาจะประสบความสำเร็จทั้งในโลกดุนยาและอาคีรัต ดังที่อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ว่าในอัลกุรอาน ซูเราะห์อาลอิมนอน โองการที่ 104 ไว้

وَلْيَكُنْ مِنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ความว่า : และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดีและใช้ให้กระทำความดีที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำความดีที่มิชอบ และชนเหล่านั้นแหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ

หน้าที่สำคัญของอิสลามิกชนที่ดีในโองการข้างต้น คือการรู้จักเชิญชวนมนุษยชาติในการกระทำความดี การช่วยเหลือตามกำลังและความสามารถของตัวเอง หลีกเลียงในสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้ พวกเขาเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งในโลกนี้ (ดุนยา) และโลกหน้า (อาคีเราะห์) คุรอัยซ ซิฮาบ (Quraish Shihab, 1997 :261-265) ได้อธิบายถึงเป้าหมายของจริยธรรมในอิสลามว่า อิสลามเป็นศาสนาที่สร้างการปฏิสัมพันธ์ทั้งในแนวตั้งและแนวราบ กล่าวคือการปฏิสัมพันธ์ในแนวตั้ง คือการปฏิสัมพันธ์กับพระองค์ผู้ทรงสร้าง ซึ่งการปฏิสัมพันธ์นี้จะเป็นการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของการทำอิบาตะฮ์ และการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบ คือการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับมนุษยชาติ ซึ่งพระองค์ได้ทรงสอนให้มนุษย์รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังโองการ

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَىٰ وَاللَّهُ
عَنِّي حَلِيمٌ

ความว่า : คำพูดที่ดี และการให้อภัยนั้น ดี
ยิ่งกว่าทานที่มีการก่อความเดือดร้อนติดตามทานนั้น
และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงมั่งมี ผู้ทรงหนักแน่นเสมอ
(อัลบะการเราะห์ : 263)

ท่านศาสดามูฮัมหมัด คือลา ไคกล่าวเน้น
ย้ำอีกว่า

عند عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أَنَّ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ - وَهُوَ
يَذْكُرُ الصَّدَقَةَ وَالْتَعَفُّفَ عَنِ الْمَسْأَلَةِ - : (الْيَدُ الْغُلِيَاءِ
خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّغْلَى، وَالْيَدُ الْغُلِيَاءِ الْمُنْفِقَةُ وَالسُّغْلَى
السَّائِلَةُ).

ความว่า : อัลลอฮ์ บินอุมร์ เล่าว่า ในขณะที่ท่าน
รอซูลุลลอฮ์กล่าวคำเทศนาเกี่ยวกับการให้ทานและ
การละเว้นการขอ ท่านกล่าวว่า มือบนดีกว่ามือล่าง
มือบนเป็นมือของผู้ให้ และมือล่างเป็นมือของผู้ขอ (บุ
คอรี หมายเลข 1429 และมุสลิม หมายเลข 1033)

นักวิชาการอิสลามได้สรุปความหมายของ
“มือบน” คือ “ผู้ให้” และ “มือล่าง” คือ “ผู้รับ” ซึ่ง
ในหะดีษดังกล่าวท่านรอซูลได้อธิบายคุณลักษณะที่ดี
ของมุสลิมคือการรู้จักการให้ การบริจาคทาน การ
ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแก่บรรดาผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก

การวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการวิจัยที่ให้ความ
สำคัญการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยกิจกรรม “มือบน” ของ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอน
อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เป็นแนวทาง
ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามให้แก่
นักศึกษา เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนดี มีคุณธรรม
จริยธรรม และเพื่อนำผลการวิจัยไปทำการวางแผนใน

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มี
คุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้ ซึ่งจะช่วยลด
ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในสังคม
ปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่ความสงบสุข และประสบผลสำเร็จ
ในชีวิต เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมให้
เจริญรุ่งเรืองต่อไป ฉะนั้นการที่จะให้ได้มาซึ่งการมี
คุณธรรมจริยธรรมที่ดียิ่งนั้นจำเป็นต้องมีการ
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบและเป็นไป
ตามแนวทางของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน
คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร
บัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏยะลา โดยใช้กิจกรรม “มือบน”

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระกิจกรรมมือบน
2. ตัวแปรตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรม
จริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง
คุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับ
นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต อันเป็น
คุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม
จิตสำนึกของจรรยาบรรณวิชาชีพครู และตาม
แบบอย่างของท่านศาสดามูฮัมหมัด คือลา สามารถอยู่
ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะ
พลเมืองไทยและพลโลก

2. คุณธรรมและจริยธรรม แนวทาง
ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสภาพชีวิตที่มีคุณค่า มี
คุณธรรม แล้วแสดงออกเชิงพฤติกรรมทางกายใน
ลักษณะที่ดียิ่งอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่ง

เที่ยงตรงและดำรงการละหมาด และจ่ายซะกาต และ
นั้นแหละคือศาสนาอันเที่ยงธรรม (อัล-บัยยีนะฮฺ, 98
:5)

เป้าหมายของการปลูกฝังจริยธรรมใน
อิสลาม เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ และ
รอซูลของพระองค์ เพื่อขัดเกลาหัวใจของมนุษย์ให้
บริสุทธิ์ปลูกฝังอุปนิสัยที่ดีงาม และขจัดจิตวิญญาณที่
ไม่ดีทั้งหลาย โดยแสวงหาความโปรดปราน และความ
ผูกพันระหว่างบ่าวกับผู้สร้าง รวมทั้งเป็นการทำนุบำรุง
สังคมให้เกิดความสงบสุขร่มเย็น トラบไตที่สมาชิกใน
สังคมต่างยึดมั่นอยู่คุณงามความดี ตักเตือนกัน ส่งมอบ
ความรัก ความไมตรี ความปรองดอง และให้การ
เกียรติดอกกัน ระหว่างผู้ปกครองกับบุตรหลาน สมาชิก
ในครอบครัว เครือญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเพื่อนสนิท
และบุคคลทั่วไปในสังคมการปลูกฝังจริยธรรม เป็น
เรื่องที่มีความสำคัญมากในภาวะสังคมโลกปัจจุบัน
โดยเฉพาะเป็นตัวชี้วัดสภาพความเจริญหรือความต่ำ
ทรามของมนุษย์ เป็นสื่อการพัฒนา การแก้ปัญหา และ
การสร้างสมาชิกที่ดีและอารยธรรมดีงามของสังคม

การปลูกฝังจริยธรรมจึงเป็นเรื่องที่มี
ความสำคัญมากในภาวะสังคมโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะ
เป็นตัวชี้วัดสภาพความเจริญหรือความต่ำทรามของ
มนุษย์ เป็นสื่อการพัฒนา การแก้ปัญหา และการสร้าง
สมาชิกที่ดี และอารยธรรมดีงามของสังคม การปลูกฝัง
จริยธรรม (อัลลาค) ตามแนวทางของอิสลาม ผ่านสื่อ
และวิธีการที่มีหลักฐานมาจากอัลกุรอานและแบบฉบับ
จากท่านรอซูล สอดคล้องตามกระบวนการของอิสลาม
และถือเป็นภารกิจสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องร่วมมือกัน
เพื่อตอบรับคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ที่ได้กล่าวไว้ใน
อัลกุรอาน

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ
وَالْعُدْوَانِ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۖ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ความว่า “และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันใน
สิ่งที่เป็นคุณธรรมและความยำเกรง และจงอย่า
ช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาปและเป็นศัตรูกัน” (อัล-มาอิ
ดะฮฺ : 2)

ครู เป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดองค์
ความรู้และการสร้างลูกศิษย์ให้เป็นคนดีมีศรัทธา
ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาได้อย่างถูกต้อง
ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามจึงต้องเริ่ม
ต้องจากตัวมูร็อบบีย (ครู) ซึ่งอัลลอลอฮ์ นาซิฮ์ อุลวาน
(2553 : 232-236) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะพื้นฐาน
ของมูร็อบบียไว้ว่า มูร็อบบียที่จะสร้างเด็กให้มี
คุณธรรมจริยธรรมตามหลักการอิสลามนั้นจะต้องมี
คุณสมบัติพื้นฐาน ดังนี้

1. ความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียว
(อัลอิลลาฮ) มูร็อบบียต้องมีความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์
ในทุก ๆ การกระทำที่เขาสอน ความบริสุทธิ์ใจนั้น เป็น
หนึ่งพื้นฐานของหลักศรัทธา และเป็นสิ่งสำคัญยิ่งใน
อิสลาม ท่านรอซูล คือลฯ ได้กล่าวว่า

وَعَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِي حَفْصِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ بْنِ
نُفَيْلِ بْنِ عَبْدِ الْعَزْزِيِّ بْنِ رِيَاحِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُرْطُ
بِ بْنِ رِزَاحِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ لُؤَيِّ بْنِ غَالِبِ الْفَرَسِيِّ
الْعَدَوِيِّ . رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ “ إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ
أَمْرٍ مَا نَوَى ، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ
فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا
يُصِيبُهَا ، أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ ”
مَتَّفَقٌ عَلَى صَحِّحَتِهِ ..

ความว่า : รายงานจาก อะมีร์มุมีนีน อะบูฮุสัยฟีนอุมะรฺ
อิบนุ ค็อฏฏอบ อิบนุญุไฟล์ อิบนุ อับดุลอูซซา อิบนุ ริ
ยาฮ์ อิบนะ อับดุลลอลอฮ์ อิบนุ กุรฎิ อิบนุซารอฮ์ อิบนุ

อาดีย์ อิบน์ กะอฺบิ อิบน์ ลุไอย์ อิบนะ ซอลิบอัลกุรอัยษ์ อัลอดีวัย รอกฏอัยลลอฮฺฮุอันฮุ(ขออัลลอสฺได้โปรดปรานท่าน) กล่าวว่่า : ฉันทึ่ยีนท่าน รอกฏอัยลลอฮฺฮุค็อลลา กล่าวว่่า ..“การงานต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับการตั้งใจ และทุกคนจะได้รับการตอบแทนตามที่เขาตั้งใจไว้ การอภยพของบุคคลใดเขาทำเพื่ออัลลอสฺและรอกฏอัยลลอฮฺฮุและการอภยพของเขาก็จะเป็นไปเพื่ออัลลอสฺและรอกฏอัยลลอฮฺฮุ และการอภยพของบุคคลใดทำเพื่อหวังผลจากสิ่งบนโลก หรือเพื่อหญิงที่ต้องการแต่งงานด้วย การอภยพของเขาก็จะเป็นไปตามเจตนาที่เขาได้อภยพมา”

บันทึกโดย อิมามหะดีษทั้งสองท่าน คือ บุคอรีย และมุสลิม รอกฏอัยลลอฮฺฮุอันฮุมา ในหนังสือหะดีษของท่านทั้งสอง ซึ่งเป็นหนังสือที่ถูกต้อง (เศาะฮิฮฺ) ที่สุด

2. ความตักวา (ยำเกรง) ความตักวา ถือเป็นหนึ่งนในบรรดาคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด มุร็อบบียจะต้องตระหนักและยกระดับตนเองให้มีความตักวามากขึ้น หากมุร็อบบียไม่สามารถยกระดับความตักวาของตนเองได้แล้ว ก็ไม่สามารถจะพัฒนาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ๆ ให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องได้ อัลลอสฺได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

ความว่่า : โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ! จงยำเกรงอัลลอสฺ และจงกล่าวถ้อยคำที่เที่ยงธรรมเถิด (อัล-อะฮซาบ : 70)

3. ความรู้ (อิลม) มุร็อบบียจะต้องมีความรอบรู้ในหลักการพื้นฐานของอิสลาม เพราะอิสลามได้ให้ความสำคัญของการเรียนรู้อ่านรอกฏอัยลลอฮฺฮุได้บอกถึงผู้แสวงหาความรู้ อัลลอสฺจะให้เขาเข้าสวรรค์อย่างง่ายดายนั้น หมายความว่า อัลลอสฺจะให้เขาได้รับทางนำและความสำเร็จในการไปสู่สวรรค์อย่างง่ายดาย

ด้วยความรู้ที่เขาแสวงหาทำให้เขาเข้าใจถึงหนทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ท่านนบีได้กล่าวว่่า

مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ ، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
حَتَّى يَرْجِعَ (رَوَاهُ الرَّيْمَزِيُّ)

ความว่่า : ใครก็ตามที่ออกไปแสวงหาความรู้ เขาจะอยู่ในหนทางของอัลลอสฺ จนกว่าเขาจะกลับ” (รายงานโดย อัดดีรมิซัย)

4. ความสุขุมหนักแน่น (อัลฮิลม) หนึ่งในคุณสมบัติที่จะทำให้มุร็อบบียนั้นประสบความสำเร็จคือของเขา ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความประทับใจและตอบสนองคำสอนของมุร็อบบีย อัลฮิลม เป็นหนึ่งในคุณธรรมสำคัญยิ่งที่จะยกระดับมนุษย์ให้มีความสุขภาพอ่อนโยนและมีความสมบูรณ์อย่างสูงสุด ดังโองการ
الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ
ความว่่า : คือบรรดาผู้ที่บริจาคทั้งในยามสุขสบายและในยามเดือดร้อน และบรรดาผู้ข่มโทษและบรรดาผู้ให้อภัยแก่เพื่อนมนุษย์และอัลลอสฺนั้นทรงรักผู้กระทำดีทั้งหลาย (อาล-อิมรอน : 134)

5. มีความสำนึกรับผิดชอบ เพราะความรับผิดชอบจะเป็นตัวผลักดันให้มุร็อบบียได้ได้พุ่มพักเด็ก ๆ ให้ได้รับจิตวิญญาณอิสลามในแนวทางที่ถูกต้อง อิสลามได้กล่าวถึงความรับผิดชอบ หรือการเพิกเฉยไม่เอาใจใส่ ดังนี้

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَعْتَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

ความว่่า : โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันเป็นคนมนุษย์ และก้อนหิน มีมลาอิกะฮฺผู้แข็งแกร่งราวหาญคอยเฝ้ารักษามันอยู่ พวก

เขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา (อัต-ตะห์รีม : 6)

ครู คือ ผู้นำทางวิชาการและจิตวิญญาณที่จะต้องทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของอิสลาม ดังนั้น นักศึกษาหลักสูตรการสอนอิสลามศึกษาจึงต้องสร้างตนให้แบบอย่างที่ดี มีความบริสุทธิ์ใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ศิษย์ มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอย่างถ่องแท้ และมีความคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักธรรมคำสอนของอิสลาม เพราะหน้าที่หลักของครูก็คือการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความศรัทธาและยำเกรงต่อพระเจ้า ผู้เป็นเจ้าของ และมีจริยธรรมดีงามตามแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีรายละเอียดวิธีการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ชั้นปีที่ 1-5 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 140 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการสร้างแบบสอบถาม 2) สร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

3) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุ ประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence) ให้ค่าที่ได้คุณภาพตรงตามเกณฑ์ คือ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.5 – 1.0 4) พิจารณาปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และพัฒนารูปแบบของเครื่องมือเพื่อให้เหมาะสมในการใช้ เข้าใจง่ายและสะดวกในการตอบ และ 5) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลจากนักศึกษา กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการดำเนินการ คือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่นักศึกษาหลักสูตรการสอนอิสลามศึกษา ชั้นปีที่ 1-5 จำนวน 140 คน โดยใช้แบบสอบถามด้วยตนเองและดำเนินการเก็บคืนภายใน 2 สัปดาห์ ได้มาครบจำนวน 140 ชุด หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรม “มีอบน” ของนักศึกษา

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สรุปผลได้ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	20	14.28
หญิง	120	85.71
รวม	140	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ในส่วนของเพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปีที่ 1	30	21.42
ชั้นปีที่ 2	29	20.71
ชั้นปีที่ 3	23	16.42
ชั้นปีที่ 4	29	20.71
ชั้นปีที่ 5	29	20.71
รวม	140	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน มากที่สุดอยู่ระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 21.42 รองลงมาได้แก่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 2, 4 และ 5 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.71 และน้อยที่สุดอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 23 คน คิดเป็น ร้อยละ 16.42 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

โดยใช้กิจกรรม “มีอบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรม “มีอบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยภาพรวมทั้ง 2 ด้าน พิจารณาเป็นรายข้อ ดังนี้

ข้อ	ด้าน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม	4.35	0.67	มาก
2	ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.34	0.68	มาก
รวม		4.34	0.67	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรม “มีอบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยภาพรวมทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้กิจกรรม “มีอบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ข้อ	รายการ	(\bar{X})	S.D.	แปลผล
1	หลักสูตรได้จัดให้มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา โดยความรับผิดชอบของอาจารย์ประจำหลักสูตรและนักศึกษาทุกคน	4.31	0.64	มาก
2	หลักสูตรมีการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยการปฏิบัติจริง	4.33	0.60	มาก
3	หลักสูตรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากการบูรณาการความรู้ลงไปในทุกวิชาของการเรียนการสอน	4.33	0.75	มาก
4	หลักสูตรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาที่เน้นด้านความเสียสละของนักศึกษา	4.05	0.70	มาก
5	หลักสูตรมีการส่งเสริมให้นักศึกษารู้สึกภูมิใจตนเองที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้กับสังคม	4.30	0.73	มาก
6	นักศึกษาเสียสละทรัพย์สินแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนตามหลักธรรมของอิสลาม	4.36	0.68	มาก
7	นักศึกษาทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจในการทำงานทุกอย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ (อิดลาศ)	4.51	0.61	มากที่สุด
8	นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามหลักธรรมอิสลามและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.45	0.69	มาก
9	นักศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการประยุกต์การดำเนินชีวิตประจำวัน	4.32	0.67	มาก
10	กิจกรรม มือบน ฝึกการควบคุมพฤติกรรมตนเองตามมารยาทและศีลธรรมของสังคมได้	4.55	0.62	มากที่สุด
รวม		4.35	0.67	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ข้อที่ 10 กิจกรรม “มือบน” ฝึกการควบคุมพฤติกรรมตนเองตามมารยาทและศีลธรรมของสังคมได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 รองลงมา คือ ข้อที่ 7 นักศึกษามีความเสียสละในการทำงานทุกอย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ (อิดลาศ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และข้อที่ 8 นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามหลักธรรมอิสลามและ

จรรยาบรรณวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยกิจกรรม “มือบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและยอมรับผิดชอบ

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ข้อที่	รายการ	(\bar{X})	S.D.	แปล ผล
1	หลักสูตรส่งเสริมให้นักศึกษาจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก	4.25	0.67	มาก
2	หลักสูตรและชุมชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.21	0.69	มาก
3	หลักสูตรมีโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชน	4.19	0.68	มาก
4	นักศึกษามีจิตอาสาและจิตสาธารณะร่วมช่วยสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับสังคม	4.39	0.67	มาก
5	นักศึกษาบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังชื่อเสียงและผลตอบแทน	4.42	0.64	มาก
6	นักศึกษาเสียสละ อดอาหาร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	4.44	0.62	มาก
7	นักศึกษาให้ความสำคัญงานและผลประโยชน์ของส่วนรวมก่อนเรื่องส่วนตัว	4.31	0.71	มาก
8	นักศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือสังคม	4.35	0.66	มาก
9	นักศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายทางชุมชนระหว่างหลักสูตรกับชุมชน	4.22	0.81	มาก
10	กิจกรรม มีอบน สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างมหาวิทยาลัย บ้าน ศาสนสถาน และโรงเรียนในชุมชน	4.60	0.61	มากที่สุด
รวม		4.34	0.68	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ข้อที่ 10 กิจกรรม “มีอบน” สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างมหาวิทยาลัย บ้าน ศาสนสถาน และโรงเรียนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 รองลงมา คือ ข้อที่ 6 นักศึกษาเสียสละ อดอาหาร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และข้อที่ 5 คือ นักศึกษาบำเพ็ญ

ประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังชื่อเสียงและผลตอบแทน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยกิจกรรม “มีอบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.35 ($\bar{X} = 4.35$) ที่ได้ผลเช่นนี้เนื่องจากกิจกรรม “มือบอน” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมที่สอดคล้องกับหลักธรรมศาสนา ฝึกให้เป็นคนรู้จักเป็นผู้ให้และทำคุณประโยชน์ให้กับสังคม สอดคล้องกับอิสลามอัลลฎูฟีจะปะเกียที่ได้อธิบายถึงคุณลักษณะมุอัลลิม ร็อบบานีย์ว่ามุอัลลิม ร็อบบานีย์จะต้องมีคุณลักษณะหลักของการเป็นผู้ที่ปฏิบัติตน (อามัล)ตามความรู้ที่ได้มา และการมีมารยาทที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของอัลลอฮ์และซุนนะฮ์ของท่านนบี ดังที่หะดีษของท่านรอซูล คือว่า : *มนุษย์ที่ประเสริฐ คือ คนที่ทำคุณประโยชน์ให้สังคมได้มากที่สุด* ซึ่งในหลักธรรมคำสอนดังกล่าวเป็นการปลูกฝังให้มุสลิมทุกคนมีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคมตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคล และหะดีษ *ความว่า : มือบอนย่อมดีกว่ามือล้าง หรือผู้ให้ย่อมประเสริฐกว่าผู้รับ (หะดีษบุคอรี)* การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วยการนำหลักธรรมของศาสนาเป็นกระบวนขัดเกลาจิตวิญญาณของทุกคนให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามแนวทางของจริยวัตรท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และจากทิศทางการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 ได้กำหนดหลักการในการพัฒนาจิตใจคนโดยมีหลักการในการพัฒนาจิตใจคนให้มีวิสัยทัศน์เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขได้อย่างชัดเจน (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

2540 : 8) ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูประโชติ จันทวมิล (นาม จนทโชโต) (2555 : 86) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลวิจัยพบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 3.88$) ด้านความประหยัด ($\bar{X} = 3.66$) ด้านความขยัน ($\bar{X} = 3.58$) ด้านความมีวินัย ($\bar{X} = 3.25$) และด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.15$) ตามลำดับ นอกจากนี้หลักสูตรของสาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษามีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชาที่สอนเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถนำไปสู่คุณภาพในที่สุด

2. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.34 ($\bar{X} = 4.34$) เพราะการดำเนินการกิจกรรม “มือบอน” นักศึกษาได้ดำเนินการหากลุ่มเป้าหมายด้วยการลงพื้นที่ด้วยตนเองในหลาย ๆ พื้นที่ ได้สัมผัสและรับทราบข้อมูลพื้นฐานถึงความเป็นอยู่ของกลุ่มเป้าหมาย และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลเพื่อดำเนินการกิจกรรม “มือบอน” สู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง การดำเนินการกิจกรรม “มือบอน” เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและสังคม สอดคล้องกับหลักธรรมอัลกุรอาน *ความว่า : และพวกจงช่วยเหลือกันในสิ่งที่ เป็นคุณธรรมและความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาป และเป็นศัตรูกัน*

และฟังก์ชันเกรงอัลลอฮฺเถิด แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรุนแรงในการลงโทษ (อัล-มาอิดะฮ : 2) การให้หรือการบริจาคทาน (ทำทานโดยสมัครใจ) ถือเป็นขุนนะฮฺอย่างหนึ่งที่สามารถเชื่อมความสัมพันธ์แห่งอิสลาม (อูคูอะฮฺอิสลามียะฮฺ) อัลลอฮฺกล่าวว่า “และพวกเจ้าจงยึดสายเชือกของอัลลอฮฺ (ศาสนาของอัลลอฮฺ) ในทุก ๆ ส่วนทั้งหมด และจงอย่าแตกแยกกัน และจงรำลึกถึงความเมตตาของอัลลอฮฺที่มีต่อพวกเจ้า ขณะที่พวกเจ้าเป็นศัตรูกัน แล้วพระองค์ได้ทรงทำให้หัวใจของพวกเจ้ามีความสนิทสนมกัน และพวกเจ้าก็กลายเป็นพี่น้องกันด้วยความเมตตาของพระองค์และพวกเจ้าเคยอยู่บนปากหลุมของไฟนรก แล้วพระองค์ก็ทรงช่วยพวกเจ้าให้พ้นจากปากหลุมแห่งไฟนรกนั้น ในทำนองนั้นแหละ อัลลอฮฺจะทรงชี้แจงแก่พวกเจ้าซึ่งโอองการต่าง ๆ ของพระองค์ เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับแนวทางอันถูกต้อง” (อาลิอิมรอน:103) ซึ่งอิสลามได้ส่งเสริมให้กระทำในทุก ๆ สภาวะการณ์ เพราะอัลลอฮฺทรงตอบแทนคุณความดีที่เราให้มันเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานซูเราะฮฺอัลบาคะเราะฮฺ โอองการที่ 261 ความว่า “อุปมาบรรดาผู้บริจาคทรัพย์ของพวกเขาในหนทางของอัลลอฮฺนั้น ดังอุปมาัยเมล็ดพืชเมล็ดหนึ่งซึ่งงอกขึ้นเป็นเจ็ดรวงซึ่งแต่ละรวงนั้นมีร้อยเมล็ด และอัลลอฮฺนั้นจะทรงเพิ่มพูนแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และพระองค์นั้นผู้ทรงกว้างขวางผู้ทรงรอบรู้” และสอดคล้องกับ วัชระ ส่วโร (กสิวิณ) (2558 : 64) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการมีวินัยและความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย 3.55 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ค่าเฉลี่ย 3.18 ด้านการมีเมตตา ค่าเฉลี่ย 3.60 ด้านความประหยัด

ค่าเฉลี่ย 3.91 และด้านความกตัญญู ค่าเฉลี่ย 4.13 โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะในการนำมาใช้

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ควรส่งเสริมให้นักศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับหลักธรรมของอัลกุรอานและอัลหะดีษ โดยเน้นการบูรณาการกับศาสตร์วิชาที่ศึกษาในหลักสูตร
2. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ควรส่งเสริมให้นักศึกษาลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานภาคประชาสังคม และฝึกการทำงานทำงานเพื่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น
3. หลักสูตรควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อให้นักศึกษาได้จัดโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้กับสังคมได้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม โดยใช้กิจกรรม “มือบน” ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มีข้อเสนอแนะในการศึกษาเพื่อการวิจัยต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและควรทำในเชิงคุณภาพด้วย
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาเชิงลึกเป็นด้าน ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ศึกษาเทคนิคการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังคม

เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลเชิงลึกและมีประสิทธิผลมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เชค ศอฟีอูรเราะฮมาน อัล-มูบาร็อกฟูรีย. (2558). *ตัฟซีร์ อิบนุกาซีร์ เล่ม 1* (ซาก็รีน บุนูมาเลศ, แปล). กรุงเทพฯ: ออฟเซต.

ประโชติจันทวมิล . (2555). *การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พริษา จันทร์น้อย. (2560). *รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา เอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตยุคสมัยไทย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

มุฮัมมัด ซุลฟิการ. (2559). *ชะกาดในคัมภีร์กุรอานและสุนนะฮจากมุมมองสมัยใหม่*, บรรจง บินกาซัน (แปล). กรุงเทพมหานคร: อัลอามีน

มนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน และนิเลาะ แวอูเซ็ง. (2010). *แนวคิดและแนวทางการปลูกฝังจริยธรรมในอิสลาม*. *วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยอิสลามยะลา*, 6(11), 69-83.

วัชร ส่วโร. (2558). *การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. (2556). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมความหมายเป็นภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (ม.ป.ป.), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๔๕ (ม.ป.พ.): ผู้แต่ง.

อิมาม มุสลิม. (2558). *ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ มุสลิม ฉบับย่อ เล่มที่ 1* (บรรจง บินกาซัน, แปล). กรุงเทพฯ: ออฟเซต.

อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2558). *ปรัชญาการศึกษาอิสลาม*. สงขลา: บันลือการพิมพ์.

อิสมาอีลลูฟี จะปะกียา. (2015). *มุอ์ลิม ร็อบบานีย์ ครูผู้สร้างประชาชาติ*. (ม.ป.พ.) มหาวิทยาลัยฟาฏอนี สมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม.

อับดุลลอฮ์ นาซีฮ์ อุลวาน. (2553). *เลี้ยงลูกด้วยอิสลาม (อัล-มุสลิมัต, แปล)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมทางธรรม.

ฮูซัยน์ อับดุลรามัน. (2559). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจริยธรรมและบุคลิกภาพมุสลิม, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*.

Basri Hasan. (2014). *Filsafah Pendidikan Islam*. Bandung: Pustaka Setia.

Quraish Shihab. (2018). *Wawasan Al-Quran*. Bandung: Mizan.